

Stefan Mieszalski,
doktor habilitowany nauk humanistycznych
profesor Zakładu Dydaktyki Uniwersytetu Warszawskiego
ORCID: 0000-0002-5838-7266

Vita Pavlenko,
PhD in Pedagogy (candidate of pedagogical sciences),
docent of the Department of Professional-Pedagogical and Special Education,
Andragogy and Management
Zhytomyr Ivan Franko State University
ORCID: 0000-0001-8528-4054
pavlenko-vita@meta.ua

CECHY OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO SZKOLNICTWA ŚREDNIEGO NA UKRAINIE I SPOSOBY JEGO REFORMY

Analizowany jest drugi etap realizacji koncepcji „Nowa Szkoła Ukraińska”, a mianowicie: 2019–2022 lata. Analizowane są wymagania dotyczące obowiązkowych efektów kształcenia, w szczególności charakterystyka i potrzeby uczniów, potencjał kadry dydaktycznej, wsparcie zasobowe placówki oświatowej, wsparcie edukacyjne i metodyczne konkretnych modelowych programów nauczania itp. określane z uwzględnieniem kompetencyjnego podejścia do uczenia się, które opiera się na kompetencjach kluczowych. Autor zwraca uwagę na wymagania wobec kompetencji uczniów w kontekście obszarów edukacyjnych: językowo-literackiego, matematycznego, przyrodniczego, technologicznego, informatycznego, społecznego, zdrowotnego itp. Wskazuje się na pozytywne aspekty reformy systemu edukacji. Należą do nich: autonomia szkół; kształcenie i certyfikacja nauczycieli; reforma programów związana ze zmianami form i metod pracy nauczyciela z uczniem; współpraca centralnych i lokalnych władz oświatowych z nauczycielami i rodzicami uczniów; podnoszenie jakości kształcenia, które rozumiane jest jako „integralny proces edukacyjny”; przestrzeganie zasad integralności (poszanowanie praw i wolności, przestrzeganie zasad uczciwości akademickiej).

Słowa kluczowe: Nowa Ukraińska Szkoła (NUS), reforma, Państwowy Standard Edukacji Podstawowej, kompetencje, integracja.

Стефан Мешальський, Віта Павленко. Особливості загальної середньої освіти в Україні та шляхи її реформування.

Проаналізовано другий етап реалізації Концепції «Нова українська школа», а саме: 2019–2022 роки. Проаналізовано вимоги до обов'язкових результатів навчання, зокрема особливості та потреби учнів, потенціал педагогічного колективу, ресурсне забезпечення закладу освіти, навчально-методичний супровід конкретних модельних навчальних програм тощо, які визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності. Автор звертає увагу на вимоги до компетентностей учнів в контексті мовнолітературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної та здоров'язбережувальної тощо освітніх галузей.

Визначено позитивні сторони реформи системи освіти. До них віднесено: автономія шкіл; підвищення кваліфікації та сертифікація вчителів; реформа програм, пов'язана зі зміною форм та методів роботи вчителя з учнем; співпраця центральних та місцевих органів освіти з вчителями та батьками учнів; покращення якості освіти, що розуміється як «інтегральний освітній процес»; дотримання принципів доброчесності (повага до прав і свобод, дотримання принципів академічної доброчесності).

Ключові слова: Нова українська школа (НУШ), реформа, Державний стандарт початкової освіти, компетентності, інтеграція.

Stefan Mieszalski, Vita Pavlenko. Features of general secondary education in Ukraine and ways to reform it.

The second stage of implementation of the Concept "New Ukrainian School" is analyzed, namely: 2019–2022 years. The requirements for compulsory learning outcomes, in particular the characteristics and needs of students, the potential of the teaching staff, resource support of the educational institution, educational and methodological support of specific model curricula, etc. are analyzed, which are determined taking into account the competency-based approach to learning, which is based on key competencies. The author draws attention to the requirements for students' competencies in the context of linguistic and literary, mathematical, natural, technological, informatics, social and health, etc. educational areas. The features of key competencies include multifunctionality; supersubjectivity; interdisciplinarity; multicomponent; focus on formation of critical thinking, reflection, determination of own position, which allows to combine personal and social in education into one whole, create preconditions for the development of indicators for measuring key competencies.

The positive aspects of the education system reform are identified. These include: autonomy of schools; teacher training and certification; reform of programs related to changes in the forms and methods of work of a teacher with a student; cooperation of central and local educational authorities with teachers and parents of students; improvement of the quality of education, which is understood as an "integral educational process"; adherence to the principles of integrity (respect for rights and freedoms, adherence to the principles of academic integrity). The article emphasizes the need for child-centrism, a cross-cutting process of education that forms the values of the child, the use of partnership pedagogy (cooperation between the student, teacher and parents).

Key words: New Ukrainian School (NUS), reform, State Standard of Primary Education, competencies, integration.

Wprowadzenie. W 2017 roku na Ukrainie powstał Program Modelowy. Wzięło w nim udział 100 szkół pilotażowych z całej Ukrainy. Modelowy program i materiały są wynikiem wspólnej pracy specjalistów ze wszystkich regionów Ukrainy [5, s. 56]: nauczyciele szkół pilotażowych; trenerzy ze wszystkich regionów Ukrainy; autorzy projektu Państwowego Standardu Kształcenia Podstawowego; metodyści.

Program i materiały do niego stworzony na podstawie projektu Państwowego standard kształcenia ogólnego na poziomie podstawowym [1]. Państwowy standard szkolnictwa podstawowego zatwierdzony Uchwałą Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 21 lutego 2018 r. № 87.

Standart państwowy obowiązuje wymagania dotyczące obowiązkowych *efektów uczenia się* i kompetencji uczniów; ogólny wymiar ich zajęć w podstawowym programie nauczania szkoły podstawowej; *forma* certyfikacji państwowej.

Analiza źródeł pedagogicznych potwierdza pojawienie się inteligencji związanej z badaniem rozwoju kompetencji podczas edukacji uczniów (O. Lokshina, O. Pometun, O. Savchenko itp.) oraz projektowaniem kompetencji przyszłych specjalistów w zakresie szkolnictwo wyższe (O. Antonova, N. Gupan, O. Dubasenyuk, I. Zyazyun itp.).

Wzorcowy program nauczania zawiera zadania dla nauczyciela, które wyznacza sobie w ciągu tygodnia, a także to, co uczniowie powinni wiedzieć i umieć (niezależnie od dziedziny) po rozważeniu problematycznych zagadnień. Większość materiałów dydaktycznych opiera się na **konstrukcji wiedzy, a nie na reprodukcji**, co świadczy o **partnerskim** podejściu do procesu edukacyjnego, deklarowanym w Koncepcji „Nowej Szkoły Ukrainskiej”. Na przykład, Tydzień 1. Temat tygodnia: „Jestem uczniem”. („Moja / nasza klasa”, „Moi przyjaciele”, „Moje środowisko”, „Jesień”, „Ja i moja Ojczyzna”, „Jesteśmy przedsiębiorczy”, „Gra”, „Teatr”, „Moda”, „Przygody kropli”, „Świat hobby”).

Cel kształcenia podstawowego: wszechstronny rozwój dziecka, jego talantów, zdolności, kompetencji; rozwój umiejętności przekrojowych zgodnie z wiekiem oraz indywidualnymi cechami i potrzebami psychofizjologicznymi; rozwój samodzielność, kreatywność i ciekawość; tworzenie wartości [1].

Cykle edukacji podstawowej (1–2 klasa, 3–4 klasa) biorąc pod uwagę wiek i potrzeby rozwojowe dzieci; dają możliwość zapewnienia przewyciężenia – różnic w osiągnięciach, ze względu na gotowość do nauki.

Państwowy Standard Szkoły Podstawowej określa cykle kształcenia podstawowego:

– I cykl (1–2 klasa) z wykorzystaniem podejścia aktywnościowego na zasadzie zintegrowanej, z przewagą metod gier;

– oraz zintegrowany cykl przedmiotowy (3–4 klasa) oraz przypisane kompetencje kluczowe.

Wymagania dotyczące obowiązkowych efektów uczenia się są ustalane z uwzględnieniem kompetencyjnego podejścia do uczenia się, które opiera się na kompetencjach kluczowych: biegła znajomość języka państwowego; umiejętność porozumiewania się w języku ojczystym (jeśli innym niż państwowy) i obcym; kompetencje matematyczne; kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, inżynierskich i technologicznych; innowacyjność; kompetencje środowiskowe; kompetencje informacyjne i komunikacyjne; kształcenie w ciągu życia; kompetencje obywatelskie i społeczne; kompetencje kulturowe; przedsiębiorczość i znajomość finansów.

Podstawy kształtowanie kompetencji: doświadczenie studentów, ich potrzeby, wiedza i umiejętności.

Wspólne dla wszystkich kluczowych kompetencji są **umiejętności:** oceniać ryzyko rozwiązywać problemy; podjąć decyzję; czytanie ze zrozumieniem; umiejętność ustnego i pisemnego wyrażania opinii; myślenie krytyczne i systematyczne; sztuka; inicjatywa; umiejętność logicznego uzasadnienia stanowiska; umiejętność konstruktywnego zarządzania emocjami; współpracuj z innymi.

Wymagania dotyczące obowiązkowych efektów uczenia się i kompetencji studentów są określone w następujących obszarach: język i literatura (język i literatura ukraińska, języki i literatura odpowiednich ludów tubylczych i mniejszości narodowych, nauczanie języków obcych); matematyczny; naturalny; techniczny; informatyka; społeczne i zdrowotne; cywilne i historyczne; artystyczny; wychowanie fizyczne [4, s. 26].

Potencjał kompetencyjny każdej dziedziny edukacyjnej zapewnia kształtowanie wszystkich kluczowych kompetencji. Regulują one obowiązkowe efekty uczenia się uczniów, które są podstawą ich dalszego kształcenia na kolejnych poziomach ogólnokształcącego. Dla każdego kierunku kształcenia określa się **cel i ogólne efekty** kształcenia uczniów. Regulują one obowiązkowe efekty uczenia się uczniów, które są podstawą ich dalszego kształcenia na kolejnych poziomach edukacji ogólnokształcącej.

Program podstawowy ma cztery opcje [2]:

- określa całkowite obciążenie pracą studentów;
- daje całościowy obraz **treści i struktury** edukacji podstawowej jako pierwszego poziomu ogólnokształcącej szkoły średniej;
- ustala **stosunek godzinowy** między dziedzinami edukacyjnymi według lat studiów;
- określa maksymalne **dopuszczalne tygodniowe nakłady** pracy uczniów oraz całkowitą roczną liczbę godzin według dziedziny kształcenia.

Podstawa programowa ma opcję dla specjalnych placówek (klas) ogólnokształcących szkół średnich z ukraińskim językiem nauczania dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dla uczniów **ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi** (z wadami wzroku, słuchu, narządu ruchu, rozwoju intelektualnego, z ciężkimi zaburzeniami mowy, upośledzeniem umysłowym), którzy pobierają edukację podstawową w specjalnych placówkach (klasach) ogólnokształcących szkół średnich, podstawa programowa **określa liczbę godzin prace korekcyjno-rozwojowe**.

Program podstawowy składa się z elementów niezmiennych i zmiennych. **Składnik niezmienny jest obowiązkowy** dla wszystkich szkół ogólnokształcących, niezależnie od ich podporządkowania i formy własności. Wykluczenie z niezmiennego komponentu któregośkolwiek z kierunków kształcenia

jest niedopuszczalne, gdyż narusza integralność edukacji podstawowej i ciągłość z zasadniczym ogólnokształcącym kształceniem średnim. Składnik zmienny podstawy programowej jest dystrybuowany przez szkołę średnią ogólnokształcącą samodzielnie, z uwzględnieniem specyfiki organizacji procesu edukacyjnego i indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów i znajduje odzwierciedlenie w programie edukacyjnym tej placówki. Niezmienny składnik podstawy programowej dla placówek (zajęć) specjalnych przewiduje pracę korekcyjną i rozwojową, której kierunki i treść ustala się z uwzględnieniem specyfiki rozwoju psychofizycznego dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Państwowa certyfikacja studentów:

Forma – diagnoza umiejętności oraz wiedzy (praca etapowa);

Cel – monitorowanie jakości działań edukacyjnych placówek ogólnokształcących i/lub jakości kształcenia.

Na przykład pewne konkretne oczekiwane wyniki w dziedzinie edukacji językowej i literackiej. Już pod koniec IV klasy dziecko „uzasadnia swój stosunek do komunikacji ustnej, podając przykłady z własnego doświadczenia, a także w oparciu o zdobytą wiedzę” oraz „wchodzi i prowadzi dialog edukacyjny na tematy związane z ważne sytuacje życiowe”.

Oto konkretne oczekiwane rezultaty z zakresu edukacji przyrodniczej: „wyjaśnia znaczenie krwi w organizmie człowieka, znaczenie skóry dla organizmu człowieka i jego higieny, higieny zmysłów”, „posługuje się kompasem, mikroskopem, rozróżnia źródła energii, wyjaśnia przydatność odnawialnych źródeł energii”.

Nowe podejścia do standardu – integracja [2]:

- w młodym wieku dziecko postrzega świat całościowo, a nie obiektywnie;
- tematy do nauki na kursach zintegrowanych mogą wybierać zarówno nauczyciele, jak i dzieci;
- osobnymi przedmiotami są „Język”, „Matematyka”, „Język obcy”, „Wychowanie fizyczne”, „Sztuka”.

Formuła nowej szkoły składa się z 8 kluczowych elementów [2]:

1. Nowe treści edukacyjne, oparte na kształtowaniu kompetencji niezbędnych do pomyślnej samorealizacji w społeczeństwie.
2. Zmotywowany nauczyciel, który ma swobodę kreatywności i rozwoju zawodowego.
3. Przekrojowy proces edukacji, który kształtuje wartości.
4. Decentralizacja i efektywne zarządzanie, które zapewnią szkole rzeczywistą autonomię.
5. Pedagogika oparta na partnerstwie między uczniem, nauczycielem i rodzicami.
6. Koncentracja na potrzebach ucznia w procesie edukacyjnym, koncentracja na dziecku.
7. Nowa struktura szkoły, która pozwala opanować nowe treści i zdobywać kompetencje na całe życie.
8. Sprawiedliwy podział środków publicznych, który zapewnia wszystkim dzieciom równy dostęp do wysokiej jakości edukacji.

Celem nowej szkoły jest nowy absolwent: absolwent nowej szkoły. Cała osobowość, w pełni rozwinięta, zdolna do krytycznego myślenia. **Patriota** z aktywną pozycją, którą radziła zgodnie z zasadami moralnymi i etycznymi oraz zdolny do podejmowania odpowiedzialnych decyzji. **Innowator**, który potrafi zmieniać otaczający go świat, rozwijać gospodarkę, konkurować na rynku pracy, uczyć się przez całe życie.

Nowa szkoła będzie działać na zasadach „Pedagogika partnerstwa”. Główne zasady tego podejścia:

- szacunek dla jednostki;
- życzliwość i pozytywne nastawienie;
- zaufanie w relacjach;
- dialog - interakcja – wzajemny szacunek;
- przywództwo rozproszone (proaktywność, prawo wyboru i odpowiedzialność za nie, horyzontalność więzi);

- zasady partnerstwa społecznego (równość stron, dobrowolne zaangażowanie, obowiązkowa realizacja umów).

Wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności uczniów [3].

Dziedzina językowa i literacka: dziecko musi mieć możliwość dialogu na ważne tematy. Określać pozycje rozmówców, zgadzają się z nimi lub nie, opisować swoje i emocje innego mówcy.

Student musi zrozumieć cel czytania i samodzielnie dobierać według niego teksty, wybierać ideę, ważne szczegóły, analizować to, co czyta się pod kątem prawdy. Musi umieć pisać opisy, opinie, ogłoszenia i plakaty. A także – jasne komunikaty do komunikacji internetowej.

No i oczywiście – rozróżniać rodzaje zdań, budowę wyrazów i znać interpunkcję, aby wypowiadać proste wypowiedzi na piśmie. Jednocześnie dziecko musi umieć stworzyć scenariusz na podstawie bajki, wybrać wsparcie audio i wideo, stworzyć rekwizyty.

Oprócz tego pod koniec szkoły podstawowej uczeń powinien umieć porozumiewać się w **języku obcym** krótkimi zdaniami o życiu, rodzinie, ulubionych zajęciach itp. Umieć wybrać produkt z menu, któremu towarzyszy zdjęcie, wypełnić prosty formularz online w języku obcym.

W **matematyce** dziecko musi umieć nie tylko liczyć, ale także operować liczbami wielocyfrowymi, aby określić długość rzek, wysokość gór, populację i tak dalej. Ponadto – aby przewidzieć wynik działań matematycznych, uzasadnić je i zapisywać za pomocą języka matematycznego.

Oznacza to, że nauczyciel powinien dać uczniom czas na znalezienie własnego rozwiązania problemu. W końcu bardzo szybko zapamiętują algorytmy i schematy, a potem po prostu ich używają zamiast logicznego rozumowania i myślenia.

Dlatego Norma wspomina o potrzebie znalezienia własnej odpowiedzi, własnego sposobu rozwiązania problemu lub problemu – i to nie tylko w zakresie edukacji matematycznej.

Uczeń w tym wieku już interpretuje ułamki, porównuje jednostki, rozumie, jak znaleźć pole i obwód, aby obiekty były dwuwymiarowe i trójwymiarowe. Dziecko przetwarza usłyszane informacje na różne matematyczne sposoby (tabele, schematy).

Ważne jest, aby dziecko potrafiło znaleźć błędy w rozwiązywaniu swoich problemów. Potrafi też wytyczyć trasę do podróży, pieszych wędrówek, wykorzystując znaki kojarzące się ze skrętami (prawo, lewo).

W **przyrodniczym** obszarze dziecko musi umieć wyjaśnić, dlaczego bierze problem do badań, przewidzieć wynik eksperymentu, dobrać odpowiednie materiały i urządzenia. Wskazuje się również, że student potrafi identyfikować przyczyny niepowodzeń – szukać błędów w swojej pracy badawczej.

Uczeń klasy IV musi rozumieć zmiany w stanie fizycznym substancji i przemiany w świecie dzikiej przyrody, odróżniać rośliny od owadów, roślinożerne od drapieżników, ptaki wędrowne i osiadłe, zwierzęta domowe i dzikie, grzyby jadalne i niejadalne.

Ponadto rozumie cechy gleby, jak pojawiają się słoneczne króliczki, dlaczego tworzy się cień, mierzy temperaturę, analizuje naturę o różnych porach roku, przestrzega zasad bezpieczeństwa środowiskowego i wyjaśnia je innym.

Norma stwierdza, że dziecko obserwuje wzrost roślin w klasie i życie zwierząt, rejestruje nowe informacje uzyskane w postaci plików audio lub zdjęć.

Rozróżnia kontynenty i oceany, przekonuje dorosłych o potrzebie sortowania śmieci, wyjaśnia znaczenie krwi i skóry dla człowieka. A jednak – potrafi posługiwać się kompasem, rozróżnia źródła energii, opisuje najważniejsze wynalazki ludzkości.

W zakresie **edukacji technologicznej** dziecko musi nauczyć się tworzyć własne produkty i wyrzucać resztki. Bezpiecznie obsługuje urządzenia we własnym domu, przyjmuje założenia dotyczące wymaganej ilości materiału do wytworzenia produktu.

Edukacja informatyczna to nie tylko studiowanie informatyki. Ale także pracuj z różnymi rodzajami informacji, etycznym zachowaniem i bezpieczeństwem. W szczególności dziecko powinno regulować czas spędzony na siedzeniu na urządzeniach, rozróżniać informacje prywatne i publiczne, porównywać silne i słabe hasła.

Dziecko odnotowuje autorstwo własnej pracy (nazwisko, imię, data), cytuje i wskazuje źródła informacji, przewiduje konsekwencje plagiatu w życiu codziennym i internetowym.

Student dobiera odpowiednie nośniki, tworzy dokumenty do dystrybucji, poprawia wygląd dokumentów wykorzystując możliwości programów komputerowych, tworzy proste produkty multimedialne z pomocą nauczyciela, konfiguruje elementy programu komputerowego do tworzenia obrazów i rozwiązywania problemów (ponowne uruchomienie komputera, sprawdź dostępność sieci itp.).

Sektor **opieki społecznej i zdrowotnej** ma na celu nauczenie dzieci dbania o swoją prywatność i zdrowie. Dlatego Norma nakazuje, aby dziecko wybierało bezpieczną drogę do domu, analizowało korzystne i szkodliwe skutki, symuluje sytuacje bezpiecznego obchodzenia się z nieznanymi przedmiotami.

Dziecko wyjaśnia, jaką prostą pomoc może udzielić sobie i innym, identyfikuje dorosłych, którym można zaufać w niebezpiecznych sytuacjach, stosuje zasady bezpiecznego zachowania (na wodzie, w silnym słońcu, podczas klęsk żywiołowych itp.).

Student bada relacje osobiste (konflikt, zazdrość, przebaczenie, zaufanie) oraz wyjaśnia, dlaczego dana osoba potrzebuje zbilansowanej diety, odżywiania i odpoczynku.

Uzasadnia swój wybór na rzecz zdrowego stylu życia. Rozróżnia także informacje na etykietach, rozumie, jakie produkty spożywcze należy ograniczać w diecie, bada wpływ reklamy na wybory produktów.

Rozumie po co być punktualnym i zna dokładny czas, jakie plany chce zrealizować, co chce osiągnąć, jakie cechy są do tego potrzebne, rozpoznaje i opisuje swoje emocje, uczucia i przeżycia.

Dziecko opisuje, jak zmieniają się jego obowiązki w rodzinie, gdy pojawia się brat, zwierzęta itp., ocenia swój wkład we wspólną sprawę i wkład innych osób, analizuje sytuacje, w których naruszane są prawa dziecka, nie narusza praw innych uczniów.

Poniżej wymieniono w zakresie **edukacji obywatelskiej i historycznej**. Dziecko powinno opisać znane wydarzenia historyczne, opowiedzieć o pozycji obywatelskiej wybitnych ludzi, a także sławnych, których działań nie powtórzy, zastanowić się nad rolą prawa, wyjaśnić, dlaczego Konstytucja jest najważniejszym dokumentem państwa.

Dziecko porusza się również po terenie, w którym mieszka, wytycza trasy spacerowe w obrębie swojej miejscowości i jej otoczenia, opisuje wirtualną wycieczkę do miejsc dziedzictwa kulturowego, uczy się z legend (lub opowieści starszych) o pochodzeniu imion, bada społecznie istotne działania na rzecz społeczności.

Rozwija z kolegami cnotliwe zasady postępowania, omawia problemy klasowe, pożądane zmiany na poziomie klasowym i szkolnym, uczestniczy w rozwiązywaniu problemów szkolnych lub społecznych (wolontariat).

W zakresie **edukacji artystycznej** zauważa się, że dziecko określa tempo, rejestr, intonacje muzyczne, niektóre formy muzyczne, skład wykonawców, rozróżnia bajki, śpiewa, porusza się w muzyce, wykonuje nuty z natury i wyobraźni, wykonuje piosenki w rolach, porusza się w przestrzeni, wykonuje elementy tańców ludowych.

I nie boi się tworzyć, sama określa, jakie są jej ulubione formy twórczej współpracy. Wyzwania czasu doprowadziły do opracowania Koncepcji „Nowa Szkoła Ukrainka” – dokumentu, który głosi zachowanie wartości dzieciństwa, potrzebę humanizacji nauki, osobistego podejścia, rozwoju zdolności uczniów, stworzenia środowiska uczenia się, co razem zapewnia komfort psychiczny i sprzyja wyrażaniu kreatywności dzieci.

Środowisko edukacyjne, w którym odbywają się główne zajęcia edukacyjne, powinno być miejscem bezpiecznym, w którym dzieci czują się chronione. Ponadto powinien on odzwierciedlać filozofię koncepcji Nowej Szkoły Ukrainkiej i program edukacyjny.

Uczniowie Nowej Ukrainkiej Szkoły mają prawo do nauki w środowisku, w którym zaspokajane są ich potrzeby: podstawowe potrzeby, potrzeby edukacyjne, dodatkowe warunki dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Uczniowie mają więc możliwość wyboru: rozwijania nowych i doskonalenia dotychczasowych umiejętności praktycznych, zdobywania nowej wiedzy itp. Musimy

mieć świadomość pełnej odpowiedzialności za „przejętych” uczniów. Oznacza to szacunek dla każdego dziecka, wiarę w jego sukces, umiejętność słuchania i słyszenia dzieci oraz zachowanie poufności.

Współczesne podejście do organizacji procesu edukacyjnego w szkole podstawowej ma na celu aktywizację procesów poznawczych ucznia, organizowanie kształcenia w sposób najbardziej optymalny, zgodnie z potrzebami, wiekiem i cechami psychologicznymi uczniów szkoły podstawowej, ukierunkowane na odtwarzanie i przyswajanie doświadczeń społecznych, w których kształtuje się i doskonali samorządność przez zachowanie.

O. Savchenko zwraca uwagę na fakt, że już na początku nauki w szkole pierwszoklasiści różnią się od siebie poziomem świadomości otaczającego ich świata, obserwacji, zdolnością do myślenia, zapamiętywania i wyrażania swoich myśli poprzez mowę ustną [5, s. 17]. Zakres tych różnic w niektórych dziedzinach nauki zawęża się, a w innych - rozszerza. W procesie opanowania techniki czytania w klasie pierwszej i w pierwszym kwartale klasy drugiej rośnie, a następnie maleje, w opanowaniu rozwiązywania problemów matematycznych - rozszerza się [5, s. 4].

Do innowacyjnych technologii w edukacji należą takie jak: „Mikrofon”, „Burza mózgów”, „Krzak asocjacyjny”, „Drzewo wiedzy”, „Kolor – nastrój” i inne. Tak więc nowoczesne podejścia do organizacji procesu edukacyjnego NUS w szkole podstawowej i ich wykorzystanie obejmują znaczną liczbę metod i technik wykorzystywanych do organizacji procesu pedagogicznego.

Podkreśla się osobliwości organizacji środowiska edukacyjnego: aby technologie wykorzystywane w procesie kształcenia i wychowania przyczyniały się do kształtowania zainteresowań poznawczych uczniów, miały pozytywną orientację w twórczym rozwoju jednostki, konieczne jest innowacyjny charakter działań nauczycieli i uczniów; aktywne zaangażowanie uczniów w działania twórcze; pełne wykorzystanie społecznych i pedagogicznych możliwości aktywności twórczej; organizacja interakcji w działalności twórczej za pomocą interaktywnych technologii nauczania; wspólna kreatywność nauczycieli i uczniów.

Podsumowanie. Trendy w warunkach globalizacji, a mianowicie:

- niezbędne kształcenie przedszkolne i średnie;
 - wydłużenie terminów nauki w szkole średniej, co doprowadzi do wydłużenia cykli edukacyjnych;
 - podwyższenie granicy wieku, po osiągnięciu której absolwenci będą mogli świadomie wybierać dalszą specjalizację;
 - zintegrowane podejście do zajęć dydaktycznych;
 - ujednoczenie programów edukacyjnych dla szkolnictwa średniego i zawodowego.
- Do pozytywnych aspektów reformy systemu edukacji ukraińscy badacze zaliczają:
- autonomia szkół;
 - rozwój zawodowy i certyfikacja nauczycieli;
 - reforma programowa związana ze zmianą form i metod pracy nauczyciel-uczeń;
 - współpraca centralnych i samorządowych władz oświatowych z nauczycielami i rodzicami uczniów;
 - podnoszenie jakości kształcenia, rozumiane jako „integralny proces edukacyjny”.

Список використаних джерел та літератури

1. Концепція «Нова українська школа» [The concept of New Ukrainian School]. Режим доступу <https://osvita.ua/school/reform/54276/> (дата звернення: 05.07.2022).
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 07.07.2022).
3. Овчарук О. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ, 2004. 112 с.
4. Павленко В. Становлення та розвиток системи освіти в Польщі. *Українська полоністика*. 2015. 12. С. 54–70.
5. Савченко О. Компетентісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи. *Педагогічні науки*. 2017. № 8. С.1–5.

References (translated & transliterated)

1. Kontsepsiia "Nova ukrainska shkola". Retrieved from: <https://osvita.ua/school/reform/54276/> [in Ukrainian].
2. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity [New Ukrainian School. Conceptual principles of secondary education reform]. Retrieved from: <https://www.lkmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
3. Ovcharuk, O. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy* [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. Kyiv, 112 p. [in Ukrainian].
4. Pavlenko, V. (2015). Stanovlennia ta rozvytok systemy osvity v Polshchi [Formation and development of the education system in Poland]. *Ukrainska polonistyka [Ukrainian Polish studies]*. Zhytomyr–Bydgoszcz. 12, Pp.54–70 [in Ukrainian].
5. Savchenko, O. (2017). Kompetentisna spriamovanist novykh navchalnykh prohram dlia pochatkovoï shkoly [Competence orientation of new curricula for primary school]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*. 8. Pp. 1–5.

Статтю отримано 15.09.2022 року
Прийнято до друку 27.10.2022 року